

„ MIFID BROSZURA INFORMACYJNA Credit Agricole Bank Polska S.A.”

Marzec 2011

Credit Agricole Bank Polska S.A. – 53-605 Wrocław – pl. Orłąt Lwowskich 1 – tel. +48 71 355 95 11 – fax +48 71 355 30 05 – www.credit-agricole.pl

Credit Agricole Bank Polska S.A. z siedzibą we Wrocławiu, 53-605 Wrocław, pl. Orłąt Lwowskich 1 wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru Przedsiębiorców pod numerem KRS: 0000039887, Sąd rejestrowy: Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabryczna, VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, Kapitał zakładowy: 394.444.300 zł w całości wpłacony, NIP 657-008-22-74, Regon: 290513140.

INFORMACJE OGÓLNE

Credit Agricole Bank Polska S.A. informuje, że działa zgodnie z przyjętymi zasadami opisanymi w dokumentach:

- „Polityką zarządzania konfliktami interesów w Credit Agricole Bank Polska S.A.”
- „Polityką klasyfikacji Klientów w Credit Agricole Bank Polska S.A.”

Koszty, prowizje i opłaty związane z oferowanymi produktami i ich obsługą, jak również proces reklamacji są zawarte w odpowiednich dokumentach związanych z poszczególnymi produktami.

Credit Agricole Bank Polska S.A. informuje, że inwestowanie w instrumenty finansowe może być związane z powstaniem po stronie Klientów obowiązku podatkowego.

Credit Agricole Bank Polska S.A. nie świadczy porad z zakresu doradztwa finansowego i podatkowego.

Poniższe zestawienie produktów finansowych ma charakter informacyjny, nie jest wyczerpujące w zakresie występujących na rynku instrumentów finansowych i nie oznacza, że wszystkie opisane poniżej instrumenty znajdują się aktualnie w ofercie Credit Agricole Bank Polska S.A.. Niniejsza broszura informacyjna MIFID ma za zadanie przybliżyć naszym Klientom specyfikę poszczególnych rodzajów instrumentów finansowych oraz sposoby działania i ryzyka związane z inwestowaniem w instrumenty finansowe na rynku kapitałowym.

I. Kategoryzacja Klientów

Credit Agricole Bank Polska S.A. posiada Politykę, która reguluje zasady klasyfikacji Klientów Credit Agricole Bank Polska S.A. zgodnie z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20.11.2009 r. w sprawie trybu i warunków postępowania firm inwestycyjnych i banków, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz banków powierniczych (Dz.U. z 2009 r. Nr 204, poz. 1577).

Klasyfikacja Klientów Credit Agricole Bank Polska S.A. ma na celu zapewnienie Klientom odpowiedniego poziomu ochrony, polegającej na przekazywaniu im, w zależności od przynależności do danej kategorii, odpowiedniego zakresu informacji na temat produktów i usług inwestycyjnych świadczonych przez Credit Agricole Bank Polska S.A.. Klienci klasyfikowani są do jednej z trzech kategorii:

- 1) Klienci Detaliczni,
- 2) Klienci Profesjonalni,

3) Uprawnieni Kontrahenci.

Zgodnie z powyższą klasyfikacją, najwyższy poziom ochrony przysługuje Klientom Detalicznym. W każdej chwili Klient może zgłosić do Banku chęć przekwalifikowania go do innej grupy, pod warunkiem spełnienia określonych wymogów w zakresie częstotliwości realizacji transakcji i ich kwoty, wysokości aktywów Klienta opisanych w rozporządzeniu, o którym mowa powyżej. Bank zastrzega sobie możliwość zmiany kategorii na inną niż Klient Detaliczny, w celu zapewnienia swoim Klientom najwyższej ochrony.

Informujemy, że zgodnie z opisanym wyżej wymogiem klasyfikacji Klientów w przypadku korzystania z produktów inwestycyjnych dostępnych w Credit Agricole Bank Polska S.A. zakwalifikowaliśmy Państwa do kategorii Klienta Detalicznego.

II. Ryzyko związane z inwestowaniem w instrumenty finansowe

Credit Agricole Bank Polska S.A. pragnie poinformować Klientów/Inwestorów o konieczności zapoznania się z charakterystyką instrumentów finansowych, które mają być przedmiotem transakcji oraz z charakterystyką ryzyk, jakie towarzyszą inwestowaniu w poszczególne instrumenty finansowe.

Bank podkreśla, że wszystkie transakcje na rynkach finansowych są nieodłącznie związane z ryzykiem. W takich przypadkach obowiązuje zasada mówiąca o tym, że im wyższa jest oczekiwana stopa zwrotu, tym wyższe jest ryzyko związane z taką inwestycją. Dlatego też instrumenty finansowe o wysokiej stopie zwrotu, są obarczone wysokim ryzykiem inwestycyjnym.

Definiowanie ryzyka inwestycyjnego zazwyczaj jest związane z prawdopodobieństwem poniesienia straty lub niepewnością związaną z wynikiem niezgodnym z oczekiwaniami.

Ryzyko można sklasyfikować według następujących kategorii:

- ryzyko rynkowe – składają się na nie czynniki o charakterze ogólnym, nie podlegające decyzjom podjętym przez pojedynczego inwestora. W skład tych elementów wchodzi m.in.: ryzyko makroekonomiczne, polityczne, społeczne, takie jak np. cykl koniunkturalny (okres tzw. prosperity, hossy lub bessy na giełdzie), inflacja, otoczenie geopolityczne i społeczno-polityczne, czy chociażby wprowadzane regulacje prawne. Takiego ryzyka nie można wyeliminować nawet poprzez dywersyfikację portfela inwestycyjnego Klienta.
- ryzyko indywidualne (zwane specyficznym) - składają się na nie czynniki bezpośrednio związane z charakterystyką danego instrumentu finansowego, czy poziomu i klasy aktywów. Można tu zaliczyć ryzyko: niewypłacalności emitenta, walutowe, płynności. Takie ryzyko można w dużym stopniu ograniczyć poprzez dywersyfikację portfela inwestycyjnego.

III. Charakterystyka Instrumentów Finansowych

1. JEDNOSTKI UCZESTNICTWA w Funduszach Inwestycyjnych Otwartych (FIO)

Jest to część aktywów funduszu inwestycyjnego. Inwestowanie w fundusz inwestycyjny otwarty wiąże się z zakupem jednostek uczestnictwa. Mogą być one dystrybuowane przez Banki. Jednostki uczestnictwa w funduszu są na bieżąco wyceniane, a wyceny te są dostępne dla Klientów dzięki czemu inwestujący jest w stanie określić swój stan posiadania. Jednostki inwestycyjne FIO są instrumentem finansowym podzielnym, podlegającym dziedziczeniu.

Szczegółowy opis instrumentu a także ryzyk z nim związanych zawierają Statuty i Prospekty Informacyjne danego Funduszu.

2. PRODUKTY STRUKTURYZOWANE

Zgodnie z najszerzej akceptowaną definicją, produkty strukturyzowane to hybrydy składające się z aktywa przynoszącego stały dochód (np. obligacji) - część bezpieczna oraz z co najmniej jednego derywatu (instrumentu pochodnego typu opcje) – część ryzykowna, która ma zapewnić potencjalny dodatkowy zysk.

W początkach dynamicznego rozwoju instrumenty pochodne służyły przede wszystkim do poprawy wyniku inwestycji w całą strukturę (np. opcja call dołączona do obligacji). Produkty strukturyzowane mogą w sobie łączyć gwarancję zainwestowanego kapitału lub jego części z potencjalną możliwością osiągnięcia ponadprzeciętnych zysków w przypadku określonych scenariuszy zachowania się wskaźnika rynkowego.

Wartość produktu strukturyzowanego zależy od zachowania się wskaźnika rynkowego wzrostu lub spadku wartości instrumentu bazowego, np. ceny surowców, ceny, wartości indeksów giełdowych, wartości koszyka akcji czy kształtowania się kursu walutowego. Instrumenty strukturyzowane są najczęściej emitowane w ramach subskrypcji, przez instytucje finansowe, a ich dystrybutorem są banki. Emitent zobowiązuje się w stosunku do posiadacza do wypłaty w terminie wykupu, bądź w innym określonym w warunkach emisji czasie, do wypłaty kwoty rozliczeniowej, której wysokość określa formuła obliczeniowa wykupu.

Poziom ryzyka

Często skomplikowana konstrukcja produktów inwestycyjnych, ze względu na złożoność instrumentów finansowym uniemożliwia jednoznaczne określenie ryzyk. Inwestowanie w te instrumenty wiąże się zarówno z czynnikami dotyczącymi części bezpiecznej, jak i ryzykownej. Część inwestycji powiązana z zachowaniem się instrumentu bazowego, na którym opiera się produkt strukturyzowany, obciążona jest największym ryzykiem i może mieć duży wpływ na ostateczny wynik inwestycji. Produkty te należą do instrumentów charakteryzujących się niewielką płynnością.

Credit Agricole Bank Polska S.A. – 53-605 Wrocław – pl. Orłąt Lwowskich 1 – tel. +48 71 355 95 11 – fax +48 71 355 30 05 – www.credit-agricole.pl

Credit Agricole Bank Polska S.A. z siedzibą we Wrocławiu, 53-605 Wrocław, pl. Orłąt Lwowskich 1 wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru Przedsiębiorców pod numerem KRS: 0000039887, Sąd rejestrowy: Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabryczna, VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, Kapitał zakładowy: 394.444.300 zł w całości wpłacony, NIP 657-008-22-74, Regon: 290513140.

W szczególności produkty strukturyzowane mogą występować w formie ubezpieczeń na życie. W zależności od tego, czy jest to produkt strukturyzowany w postaci ubezpieczenia na życie, czy też ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, to poziom ryzyka inwestycyjnego się zmienia.

W przypadku polis strukturyzowanych Credit Agricole Bank Polska S.A. występuje w roli Ubezpieczającego w umowie ubezpieczenia grupowego, który obejmuje ubezpieczeniem swoich Klientów jako Ubezpieczonych.

W przypadku produktu strukturyzowanego w formie ubezpieczenia na życie (ubezpieczenie z grupy 1 Dział I - zgodnie z załącznikiem do ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej) gwarantem wypłaty środków z tytułu ubezpieczenia jest ubezpieczyciel. W związku z powyższym Towarzystwo Ubezpieczeniowe zapewnia 100% ochronę kapitału w terminie wykupu pod warunkiem, że będzie w stanie wypełniać swoje zobowiązania płatnicze wobec Ubezpieczonych. Ubezpieczyciel natomiast nie gwarantuje realizacji założonego celu inwestycyjnego na koniec okresu inwestycji. Klient ponosi zatem ryzyko kredytowe i ubezpieczeniowe ubezpieczyciela.

Dodatkowo z tego typu produktem związane jest również ryzyko rynkowe, które polega na tym, iż wycena produktów strukturyzowanych zarówno w trakcie, jak i w momencie zakończenia okresu ubezpieczenia jest uzależniona od różnych zmiennych rynkowych np. poziomu stóp procentowych, kursów walutowych. Klient może nie otrzymać spodziewanych pożytków z posiadanego instrumentu lub otrzymać je w wysokości niższej niż spodziewana.

W przypadku produktu strukturyzowanego w formie ubezpieczenia na życie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym (ubezpieczenie z grupy 3 Dział I - zgodnie z załącznikiem do ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej) poziom ryzyka jest nieco wyższy.

Inwestowanie w ubezpieczeniowe fundusze kapitałowe obarczone jest ryzykiem inwestycyjnym. Wartość jednostek uczestnictwa Ubezpieczeniowego Funduszu Kapitałowego może ulegać istotnym wahaniom z uwagi na zmienność ceny instrumentu finansowego, w które lokowane będą aktywa Funduszu. Ubezpieczyciel nie gwarantuje realizacji założonego celu inwestycyjnego na koniec okresu inwestycji. Credit Agricole Bank Polska S.A. nie jest gwarantem wypłaty środków przez Ubezpieczeniowy Fundusz Kapitałowy na rzecz Ubezpieczonych.

Credit Agricole Bank Polska S.A. informuje, że instrument finansowy, w które inwestowane zostaną środki Ubezpieczeniowego Funduszu Kapitałowego zapewnia 100% ochronę kapitału w terminie wykupu pod warunkiem, że Emitent będzie w stanie wypełniać swoje zobowiązania płatnicze wobec Funduszu w terminie wykupu. Inwestorzy powinni mieć świadomość, że w przypadku niewywiązania się ze wspomnianych powyżej zobowiązań płatniczych przez Emitenta mogą utracić do 100% zainwestowanych przez siebie środków. W związku z tym Towarzystwo Ubezpieczeniowe zapewnia 100% ochronę kapitału w terminie wykupu pod warunkiem, że Emitent wypełni swoje zobowiązania płatnicze wobec Funduszu.

W związku z faktem, że produkt ten jest ubezpieczaniem na życie nie jest objęty ustawowym systemem gwarantowania depozytów (BFG).

3.OBLIGACJE

Instrument finansowy o charakterze dłużnym, w którym emitent stwierdza, że jest dłużnikiem posiadacza obligacji (obligatariusza) i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonych czynności i świadczeń. Obligacja potwierdza, że emitent zaciągnął dług u posiadacza, który zostanie spłacony na określonych warunkach, a jego wielkość jest wyrażona wartością nominalną obligacji.

Pojęcia:

Wartość nominalna: kwota, którą emitent jest zobowiązany zwrócić posiadaczowi w momencie wykupu.

Zapadalność obligacji: data, po upływie której emitent zobowiązany jest zwrócić zaciągnięty dług - wartość nominalną.

Okres odsetkowy: okres czasu, za który wypłacane są odsetki.

Oprocentowanie nominalne: określa wysokość odsetek, które otrzyma posiadacz obligacji.

Klasyfikacja obligacji:

Rodzaje obligacji (ze względu na oprocentowanie):

- obligacje o stałym procentowaniu, które nie ulega zmianie
- obligacje o zmiennym oprocentowaniu, w których oprocentowanie zmieniają się w poszczególnych okresach
- obligacje zerokuponowe (nie oferują odsetek, ale są zbywane po cenie niższej niż wartość nominalna, która zostanie wypłacona w momencie wykupu)
- obligacje indeksowane (wysokość odsetek w pewnym stopniu uzależniona jest od zmian określonego indeksu)

Rodzaje obligacji (ze względu na rodzaj emitenta):

- obligacje korporacyjne emitowane przez spółki
- obligacje komunalne emitowane przez jednostki samorządowe
- obligacje skarbowe emitowane przez Skarb Państwa

Credit Agricole Bank Polska S.A. – 53-605 Wrocław – pl. Orłąt Lwowskich 1 – tel. +48 71 355 95 11 – fax +48 71 355 30 05 – www.credit-agricole.pl

Credit Agricole Bank Polska S.A. z siedzibą we Wrocławiu, 53-605 Wrocław, pl. Orłąt Lwowskich 1 wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru Przedsiębiorców pod numerem KRS: 0000039887, Sąd rejestrowy: Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabryczna, VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, Kapitał zakładowy: 394.444.300 zł w całości wpłacony, NIP 657-008-22-74, Regon: 290513140.

Poziom ryzyka

Obligacje są uznawane za stosunkowo bezpieczne instrumenty, aczkolwiek występują tu pewne ryzyka:

1. Związane ze zmianą stopy procentowej - zmiany poziomu rynkowych stóp procentowych oraz oficjalnych stóp procentowych wprowadzanych na rynek, mają wpływ na ceny obligacji, co skutkuje zmianą odsetek wypłacanych na koniec inwestycji. W przypadku obligacji o stałym oprocentowaniu wzrost stóp powoduje stratę posiadacza obligacji spadek jej ceny, uzyskanie mniejszych zysków niż oferowane na rynku. Natomiast ich spadek powoduje wzrost ceny obligacji.
2. Inflacja - przy jej wzroście spada realna wartość inwestycji, w tym także możliwości uzyskania odsetek, co w największym stopniu ma swoje odzwierciedlenie w cenie obligacji o stałym oprocentowaniu, powodując spadek ich cen. W przypadku obligacji o zmiennym oprocentowaniu wpływ inflacji jest niewielki, ponieważ jej wyższy poziom jest zazwyczaj uwzględniony w odsetkach w poszczególnych okresach.
3. Związane z niedotrzymaniem warunków umowy - uzależnione od płynności emitenta. Pojawia się w przypadku, gdy emitent nie jest w stanie spełnić swoich świadczeń wobec posiadacza obligacji.
4. Związane z reinwestycją - pojawia się w momencie, gdy reinwestycja środków z odsetek w kolejnych okresach następuje według różnych stóp zwrotu, co powoduje, że inwestowanie w instrumenty o niższym oprocentowaniu może spowodować niższą niż pierwotnie zakładaną stopę zwrotu.

4.OPCJE

Opcja jest to instrument finansowy o niesymetrycznym profilu wypłaty. Może być przedmiotem obrotu na giełdzie.

Opcja daje jej posiadaczowi prawo, ale nie obowiązek nabycia (**w przypadku opcji kupna – ang. call**) lub sprzedaży (**w przypadku opcji sprzedaży – ang. put**) danego dobra po z góry określonej cenie. Prawo to może być zrealizowane w dniu wygaśnięcia opcji lub w dowolnym dniu od daty zawarcia kontraktu opcyjnego do daty wygaśnięcia włącznie, ewentualnie w kilku ściśle określonych datach.

W przeciwieństwie do nabywcy, sprzedający opcję ("wystawca") jest zobowiązany do sprzedania lub zakupu danego dobra od nabywcy opcji, jeżeli ten uzna, że zechce z posiadanego prawa skorzystać (czyli uzna wykonanie opcji za opłacalne). W praktyce opcja zostaje zrealizowana, jeśli

przewidywana przez nią cena jest lepsza niż cena oferowana na wolnym rynku w danym czasie. Zysk nabywcy opcji jest wówczas równy różnicy między ceną rynkową, a ceną realizacji opcji.

Pomijając podstawowe transakcje nabycia lub sprzedaży, opcje mogą być wykorzystywane jako jeden z elementów wielu strategii inwestycyjnych.

Opcje charakteryzują się różnymi profilami wypłat dla stron transakcji:

wystawca opcji - czyli posiadacz pozycji krótkiej, ma z góry ustalony zysk wyznaczony przez wielkość otrzymanej premii, natomiast strata może być nieograniczona;

nabywca opcji - (kupna, sprzedaży) czyli posiadacz długiej pozycji, jego zysk jest nieograniczony, a strata równa wielkości zapłaconej premii.

Jak działa mechanizm opcji?

Jeśli następuje wzrost kursu instrumentu bazowego, istnieje możliwość nabycia opcji kupna lub wystawienia opcji sprzedaży. W przypadku spadku kursu instrumentu bazowego, istnieje możliwość uzyskania zysku poprzez nabycie opcji sprzedaży lub wystawienie opcji kupna.

Opcje dzielimy ze względu na termin wykupu na:

- opcje amerykańskie - wykonanie jest możliwe w dowolnym terminie w okresie do wygaśnięcia opcji;
- opcje europejskie - wykonanie jest możliwe w ściśle określonym terminie, którym jest dzień wygaśnięcia opcji;
- opcje bermudzkie - wykonanie następuje w kilku ściśle określonych datach.

Podstawowe parametry kontraktu opcyjnego:

cena opcji (premia) - jest to cena, jaką nabywca płaci sprzedającemu za opcję;

cena wykonania opcji inaczej cena bazowa – cena realizacji opcji, która zostaje ustalona w dniu zakupu lub sprzedaży opcji i określa cenę, po której ma nastąpić sprzedaż lub kupno instrumentu związanego z kontraktem opcyjnym;

instrument bazowy - jest to instrument finansowy, na który opiewa opcja;

wielkość kontraktu opcyjnego - parametr określający ilość instrumentu bazowego, na który opcja została wystawiona;

termin wygaśnięcia opcji - jest to termin, po którym opcja nie może zostać wykonana i staje się ona bezwartościowa;

termin realizacji opcji - okres czasu, w którym opcja może być wykonana.

Poziom ryzyka

Poziom ryzyka jest adekwatny do poziomu ryzyka związanego ze zmianą instrumentu bazowego. Głównym czynnikiem jest tu ryzyko rynkowe w postaci dźwigni finansowej, na której oparta jest opcja, który zwielokrotnia efekt inwestycji, zarówno zysk, jak i stratę w stosunku do rynku kasowego.

Cena opcji zależy od:

1. **ceny wykonania opcji** - wartość opcji kupna i sprzedaży jest uwarunkowana wzrostem, jak i spadkiem ceny instrumentu bazowego.
2. **zmienności cen** - powoduje wzrost cen opcji (premii) zarówno opcji call i put, duża zmienność cen zwiększa prawdopodobieństwo, że w momencie rozliczenia, wykonanie opcji będzie zyskowne dla jej posiadacza.
3. **czasu wygaśnięcia opcji** - w zależności od typu opcji czas jej wykonania wpływa na wartość wykupu, w opcji amerykańskiej najlepiej jest wykonać opcje jak najpóźniej gdyż im dłuższy czas wygaśnięcia, tym większa wartość opcji. W innych rodzajach opcji posiadacz ma ściśle określony czas wykonania opcji.
4. **poziomu stóp procentowych** - wzrost stóp procentowych wpływa na wzrost premii opcji kupna oraz spadek cen opcji sprzedaży.
5. **płatności związanych z instrumentami bazowymi** – wpływają na spadek cen opcji kupna, a zarazem wzrost premii opcji sprzedaży. W przypadku ustalania praw do dywidendy pojawia się korekta cen instrumentu bazowego.

Klient/Inwestor powinien być świadomy tego, że cena opcji może być także zależna od wielu innych czynników nie wymienionych powyżej.

5.AKCJE

Należą do grupy instrumentów udziałowych, służących do transferu kapitału. Akcja jest instrumentem finansowym, który jest emitowany przez podmiot zwany spółką akcyjną. Określa zakres praw i obowiązków jej posiadacza.

Nabywając akcję spółki, akcjonariusz uzyskuje również pewne prawa. Najważniejsze z nich to:

- prawo głosu na walnym zgromadzeniu,
- prawo do dywidendy, inaczej: prawo do udziału w zyskach spółki,

- prawo do udziału w masie likwidacyjnej,
- prawo poboru, czyli prawo do zakupu akcji nowej emisji.

Akcje znajdujące się na GPW mają postać zapisów komputerowych, są zdematerializowane na rachunkach odpowiednich instytucji finansowych.

Wartość nominalna – wielkość kapitału akcyjnego przypadająca na jedną akcję.

Wartość emisyjna – cena, po jakiej akcja sprzedawana jest na rynku pierwotnym.

Wartość księgową – wartość aktywów netto spółki przypadająca na jedną akcję.

Wartość rynkowa – cena, po jakiej akcja jest sprzedawana na rynku wtórnym, np. na giełdzie.

Poziom ryzyka

Inwestowanie w akcje jest powiązane z szeregiem ryzyk które jest powiązane z otoczeniem między innymi prawnym, politycznym, socjologiczno-społecznym i międzynarodowym. Te ryzyka mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie instytucji (np. firmy), a przez to na ceny akcji, odzwierciedlające zazwyczaj kondycje spółek.

1.ryzyko polityczno-prawne - powiązane z sytuacją polityczno-prawną wewnątrz, jak i na zewnątrz danego kraju, w obszarze związanym z prawem, wiąże się z wszelkimi zmianami zachodzącymi w regulowaniu rynku, funkcjonowaniu spółek oraz z obszarem prowadzonych działalności.

2.ryzyko związane z rynkiem kapitałowym i obrotem akcjami - wynika ze specyfiki i zasad obrotu instrumentami finansowymi, związane głównie z niestabilnością i płynnością, zmiennością notowań akcji spółek, ryzyko niedopuszczenia akcji do obrotu na giełdzie, ryzyko zawieszenia obrotu czy wykluczenia akcji.

3.ryzyko makroekonomiczne - jest efektem wpływu, jaki na rynki wywiera wewnętrzna i globalna sytuacja makroekonomiczna (cykle koniunkturalne danych państw, poziomy stóp zwrotu, budżet państwa, inflacja, poziom konsumpcji i inwestycji).

4.ryzyko sektorowe - określone branże podlegają specyficznym wpływom związanym z poziomem konkurencji, strukturą dostawców i odbiorców, postępem technologicznym oraz barierami kapitałowymi.

5.ryzyko związane z sytuacją wewnętrzną spółki - polega na kondycji spółki, jej wynikach finansowych, wynikach księgowych, udziałach w rynku itp., jak i jakości zarządzania przez kadrę zarządczą (strategia, inwestycje firmy, model biznesowy, struktura akcjonariuszy).

6. CERTYFIKATY INWESTYCYJNE

Jest to papier wartościowy emitowany przez zamknięty fundusz inwestycyjny. Jest on papierem wartościowym imiennym lub na okaziciela. Jako papier wartościowy na okaziciela może być notowany na giełdzie.

To statut funduszu określa czy dany certyfikat jest dopuszczony do obrotu na giełdzie czy mu nie podlega.

Jest niepodzielny, reprezentuje równe prawa majątkowe. Fundusz inwestycyjny jest zobowiązany do przygotowania prospektu emisyjnego i uzyskania zgody Komisji Nadzoru Finansowego na wprowadzenie do publicznego obrotu, która jest równoznaczna z dopuszczeniem pierwszej emisji certyfikatów inwestycyjnych do obrotu publicznego.

Fundusz inwestycyjny dokonuje wyceny aktywów, ustalenia wartości aktywów netto oraz wartości aktywów netto przypadających na jednostkę uczestnictwa lub certyfikat inwestycyjny. Aktywa funduszu wycenia się według wartości rynkowej poszczególnych składników.

Fundusz inwestycyjny zamknięty dokonuje wyceny aktywów funduszu nie rzadziej niż raz na trzy miesiące oraz na siedem dni przed rozpoczęciem zbywania certyfikatów kolejnej emisji.

Poziom ryzyka

Instrumenty te związane są ze wszelkimi czynnikami ryzyka powiązanych z jednostkami uczestnictwa. Ponieważ inwestowanie przez FI zamknięte daje szersze możliwości niż w przypadku Funduszy Inwestycyjnych Otwartych, inwestowanie w nie wiąże się z większym ryzykiem, te pierwsze fundusze są zobligowane do rzadszych wycen aktywów niż w przypadku funduszy otwartych. Może się zdarzyć, że ceny rynkowe certyfikatów inwestycyjnych mogą być rozbieżne z ich wartością. Charakteryzują się dużą zmiennością wyceny i niską płynnością.

7. KONTRAKTY TERMINOWE

Kontrakt terminowy jest to zobowiązanie dwóch stron do zrealizowania transakcji kupna – sprzedaży pewnej liczby instrumentu podstawowego po określonej cenie w ustalonym okresie. Kontrakt terminowy charakteryzuje się trzema wielkościami:

- liczbą instrumentu podstawowego podlegającego transakcji kupna lub sprzedaży;
- ustaloną ceną, po jakiej jest realizowana transakcja, nazywa się ceną dostawy lub ceną kontraktu;
- terminem, w którym należy zrealizować transakcję (konkretna data), to czas zwany terminem wygaśnięcia, terminem realizacji bądź terminem dostawy.

Kontrakt ma charakter zobowiązaniowy tzn., że obydwie strony transakcji są zobowiązane do rozliczenia transakcji po z góry określonym kursie, w określonym terminie.

Kontrakt terminowy zawierany jest między dwoma stronami - kupujący kontrakt zajmuje pozycję długą w kontrakcie terminowym. Natomiast sprzedający kontrakt zajmuje pozycję krótką w kontrakcie terminowym.

Transakcje na kontraktach terminowych mają swoje zastosowanie przy dokonywaniu transakcji walutowych, polegają głównie na zabezpieczeniu ryzyka walutowego, usztywnieniu się kontrahentów co do zmiany wartości waluty w przyszłości.

Poziom ryzyka

Duże ryzyko w tym instrumencie finansowym stanowi efekt dźwigni finansowej, który jest wykorzystywany do generowania wysokich zysków, ale dzięki swojemu mechanizmowi może także powodować zwiększone straty. Transakcja zawierana jest bowiem na większą kwotę niż zabezpieczenie transakcji, przyjęte w chwili jej zawarcia, natomiast pełna kwota jest egzekwowana dopiero podczas rozliczenia transakcji. W takim przypadku zmiana wartości transakcji może wywołać zwielokrotnienie zysków lub strat.

Zmiana kursu ma ujemny wpływ na transakcję w przypadku, gdy jest korzystniejszy w stosunku do pierwotnie ustalonego, ponieważ transakcja musi zostać wykonana zgodnie z ustaleniami z kontraktu.

Wahania kursu wpływają na rozliczenie transakcji i jej wartość już w trakcie trwania inwestycji, co w konsekwencji może doprowadzić do konieczności uzupełnienia pierwotnego zabezpieczenia transakcji do poziomu wymaganego aktualną wyceną.